ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΤΟΣ Ε — 14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1927 — ΑΡΙΘ 41

ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

'Αριθ. { Πρωτ. 1966 / Διεκπ. 8756 } 'Εν 'Αθήναις τῇ 1 8)βρίου 1927

Πρὸς τὸν Κύριον ἐπὶ τῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων 'Υπουργὸν

Μετ' ἀληθοῦς ἀνακουφίσεως ἡ καθ' ἡμᾶς 'Ιερὰ Σύνοδος καὶ σύμπας ὁ ὀρθόδοξος ἐν τῷ εὐσεβεῖ ἡμῶν Κράτει χριστιανικὸς κόσμος ἔλαβε γνῶσιν τῶν τε δηλώσεων ὑμῶν ἅμα τῇ ἀναλήψει ὑπὸ τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος τοῦ 'Υπουργικοῦ Χαρτοφυλακίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀμέσως μετὰ ταύτας ἐκδήλων γενομένων ἐνεργειῶν ὑμῶν πρὸς ἐπίσημον διὰ νομικῆς προνοίας ἀναγνώρισιν καὶ ἀποκατάστασιν τῶν δικαίων τῆς 'Εκκλησίας καὶ δὴ ἔνθεν μὲν διὰ τῆς τροποποιήσεως τοῦ Καταστατικοῦ Αὐτῆς Χάρτου, συμφώνως πρὸς τὰς κανονικὰς διατάξεις καὶ τὴν καὶ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος ἀνεγνωρισμένην αὐτοτέλειαν τῆς 'Εκκλησίας, ἔνθεν δὲ διὰ τῆς μερίμνης πρὸς ἀπόδοσιν καὶ κατοχύρωσιν εἰς τὴν 'Εκκλησίαν τῆς περιουσίας αὐτῆς καὶ ἐν γένει οἰκονομικὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνόρθωσιν τῶν κατ' αὐτήν.

Βαθύτατα συγκεκινημένη ἡ 'Εκκλησία ἐπὶ τῇ ἐνεργῷ ταύτῃ διαδηλώσει τῶν πλημμυρούντων τὴν καρδίαν ἡμῶν εὐσεβῶν αἰσθημάτων, αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως διερμηνεύσῃ δι' ἡμῶν τὰς εὐχαριστίας Αὐτῆς πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐντιμότητα διὰ τὸ ὄντως μέγα, εἰλικρινὲς καὶ σπάνιον ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐπεδείξατο Αὕτη μέχρι σήμερον ὑπὲρ τῆς 'Εκκλησίας ἐπὶ τῇ ἀσφαλεῖ πεποιθήσει βεβαίως, ὅτι, ὑποστηρίζουσα τὰ δίκαια τῆς 'Εκκλησίας, ὑποστηρίζει αὐτὴν ταύτην τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῆς 'Ελληνικῆς κοινωνίας καὶ ἐπιστηρίζει ἕνα τῶν κυριωτάτων στύλων τοῦ κρατικοῦ οἰκοδομήματος.

'Αλλ' εἰς ταύτας ἀκριβῶς τὰς ἀξιοζήλους διαθέσεις τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος βασιζομένη ἡ 'Ιερὰ Σύνοδος ἐπάναγκες θεωρεῖ, ὅπως παρακαλέσῃ 'Υμᾶς, ἵνα εὐαρεστούμενος ἐπεκτείνητε τὴν ὑπὲρ τῆς ἐνισχύσεως τῶν ἀγώνων τῆς 'Εκκλησίας πρὸς πλήρωσιν ἐν τῇ χριστιανικῇ κοινωνίᾳ τῆς ὑψηλῆς Αὐτῆς ἀποστολῆς δρᾶσιν ὑμῶν καὶ εἰς τὰς πολλαχόθεν γενομένας κατὰ τῆς ἡμετέρας Θρησκείας προσβολὰς παρὰ πάντα κρατικὸν καὶ ἠθικὸν νόμον καὶ δὴ ὑπὸ ὀργάνων κεκλημένων ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ὅπως ἐμπνέωσι λόγῳ καὶ ἔργῳ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ τὸν ἀπὸ θρησκευτικῶν ἀρραγῶν πεποιθήσεων ἀπορρέοντα σεβασμὸν πρὸς τὰς ὑψηλὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ἀνωτάτου ἠθικοῦ νόμου, ὑφ' οὗ ἀπαραιτήτως δέον νὰ διέπωνται ἄτομα, οἰκογένειαι καὶ σύμπασα ἡ κοινωνία.

Δὲν διαφεύγει πάντως τὴν ὀξεῖαν παρατηρητικότητα τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος, ὅτι αἱ σποράδην ἄλλοτε ἀναφαινόμεναι τοιαῦται κατὰ τῆς Θρησκείας προσβολαί, ἐπ' ἐσχάτων ἐπυκνώθησαν εἰς λίαν ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ὑπόστασιν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας βαθμὸν καὶ οἱ τέως ἐλάχιστοι τὸν ἀριθμὸν πολέμιοι πάσης ἰδέας θρησκευτικῆς καὶ συνεπείᾳ τούτου καὶ παντὸς οἰκογενειακοῦ, κοινωνικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἰδεώδους ἀποθρασυνθέντες ἐκ τῆς ἄχρι τοῦδε χλιαρᾶς ἀμύνης καὶ καταδιώξεως αὐτῶν, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν τε θεμελειωδῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ Νόμου ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὅπερ θελήσει καὶ ἐντολῇ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν λαοῦ ἀνέλαβε τὴν προστασίαν τῆς ἀναριθμήτους ὑπηρεσίας μέχρι σήμερον εἰς τὸ θεόσωστον ἡμῶν ἔθνος προσενεγκούσης 'Αγίας ἡμῶν Θρησκείας καὶ ἐν τῷ μέλλοντι μείζονας ἴσως τοιαύτας ὑπισχνουμένης, ἐνέτειναν τὴν προπαγανδιστικὴν αὐτῶν ἐνέργειαν εἰς πάσας μὲν τὰς τάξεις τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, ἀλλ' ἰδίᾳ προσηλυτίζουσι τὰς ἁπαλὰς καὶ μήπως ἀπαρτισθείσας καρδίας τῆς νεολαίας καὶ τὸ μὲν διὰ διαλέξεων, τὸ δὲ διὰ δημοσιευμάτων ἀσεβῶν καὶ ἀνηθίκων καὶ τέλος διὰ διαφόρων ἀτραπῶν καὶ προσχημάτων διεισδύσαντες καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἡμῶν ἱδρύματα τὰ κεκλημένα πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νέας γενεᾶς, καὶ συνεπείᾳ τῶν ἄνευ οἵου δήποτε χαλινοῦ ἢ φραγμοῦ ἐντεινομένων προσπαθειῶν αὐτῶν κατώρθωσαν τὸ ἀνήκουστον τοῦτο καὶ οὐχὶ ἁπλῶς τὴν Θρησκείαν ἡμῶν, «ἧς πύλαι ῞Αδου οὐ κατισχύσουσι» κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ Σω-

τῆρος, ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ἐπαπειλοῦν, ὅτι δηλ. φοιτηταὶ τῶν ἡμετέρων Πανεπιστημίων καὶ μαθηταὶ Γυμνασίων καὶ ἄλλων ὁμοίων καὶ κατωτέρων ἔτι ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων τρόφιμοι δημοσίᾳ καὶ ἄνευ ἐλαχίστου δέους ἢ δισταγμοῦ ὑβρίζουσι μὲν δόγματα καὶ τελετὰς θρησκευτικάς,διακηρύττουσι δὲ μετ'ἐγκαυχήσεως καὶ στόμφου ἰδέας ἀθεϊστικὰςκαὶ ἀνατρεπτικὰς τῶν πάντων.

Εἶναι δὲ περιττὸν νὰ ὑποδειχθῇ, Κύριε Ὑπουργέ, εἰς ὑμᾶς ὁποίαν ἔκτασιν ἔλαβε καὶ ἀπειλεῖ ἔτι πλεῖον νὰ λάβῃ τὸ μέγιστον τοῦτο κακὸν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πολυπληθεῖς ἐργατικὰς τάξεις καὶ ποῖα καὶ ὁπόσα τὸν ὄγκον ἐμφανίζονται ἄνευ τινὸς αἰδημοσύνης καὶ ἐν μέσῃ ὁδῷ τὰ ὀλέθρια ἠθικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπεκτάσεως τῶν διασπειρομένων ἁπανταχοῦ τοῦ Κράτους δηλητηριωδῶν τούτων ἀρχῶν καὶ φρονημάτων.

Ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Σύνοδος βαρέως φέρουσα μετὰ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος τὴν προϊοῦσαν ταύτην κατάλυσιν πάσης ἠθικῆς ἀρχῆς, τὴν ἀπειλουμένην διάλυσιν τῆς οἰκογενείας, τὴν διαστροφὴν τῶν χαρακτήρων καὶ ἰδιαίτατα τὴν διαφθορὰν τῆς νεολαίας ὑπὸ ὑπευθύνων ἢ ἀνευθύνων παραγόντων, σπεύδει καθηκόντως καὶ ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς συνειδήσεως τοῦ ἀσχάλλοντος διὰ ταῦτα εὐσεβοῦς ἡμῶν λαοῦ, νὰ παρακαλέσῃ τὴν ὑμετέραν ἐντιμότητα, ὅπως δι' ὧν αὕτη οἶδε προσηκόντων μέτρων καὶ μέσων ἐπιδιώξῃ τὸν περιορισμὸν τῆς πάντα χαλινὸν ἀποπτυσάσης ἀντιθρησκευτικῆς καὶ ἀντικοινωνικῆς ταύτης προπαγάνδας, καὶ ἐνισχύσῃ τὰς προσπαθείας τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς διασώσεως κυριώτατα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπὸ ἠθικῶν κινδύνων, ὧν τὰ ἀποτελέσματα, ἐὰν μὴ ἐγκαίρως καὶ δεόντως προληφθῶσιν, ἔσονται θρησκευτικῶς, ἠθικῶς, κοινωνικῶς καὶ κρατικῶς δυσθεράπευτα.

† Ὁ Ἀθηνῶν *Χρυσόστομος Πρόεδρος*
† Ὁ Πατρῶν *Ἀντώνιος*
† Ὁ Σύρου *Ἀθανάσιος*
† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Λακεδαίμονος *Γερμανὸς*
† Ὁ Δημητριάδος *Γερμανὸς*
† Ὁ Θήρας *Ἀγαθάγγελος*
† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας *Ἀμβρόσιος*

Ὁ Α΄. Γραμματεὺς
Ἀρχιμ. *Γερμανὸς Ρουμπάνης*

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΕΝΟΡΓΑΝΩΝ ΟΝΤΩΝ

ΥΠΟ HANS DRIESCH

[Συντομωτάτη περίληψις ὑπὸ Σ. Μ. Καλλιάφα]

2.

Ἡ δευτέρα ἀπόδειξις ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐπὶ μέρους ᾠοῦ. Ἐπισκοποῦντες δηλαδὴ τὴν ὅλην πορείαν τῆς γενέσεως τοῦ ἐμβρύου παρατηροῦμεν, ὅτι εἰς ἑκάστην περίοδον τῆς ἀναπτύξεως δύναται τοῦτο νὰ ἀνάγεται εἰς μικράν τινα ὁμάδα κυττάρων, αὕτη δὲ πάλιν εἰς *ἓν* κύτταρον. Εἶναι ἆρά γε δυνατὸν νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι ἐνταῦθα ἐνεργεῖ πολύπλοκός τις μηχανή; Ἐὰν τῷ ὄντι ὑπῆρχε τοιαύτη τις μηχανή, ἔπρεπεν αὕτη νὰ μερίζεται μὲν πλειστάκις, νὰ παραμένῃ δὲ μόλα ταῦτα *τελεία*. Τοῦτο ὅμως προδήλως εἶναι παράλογον. Ἡ ἀληθὴς δὲ βάσις καὶ τῆς κληρονομικότητος καὶ πάσης ἐκ νέου γενέσεως ὡρισμένων μελῶν κατά τινα οἱονδήποτε τρόπον ἀπολεσθέντων εἶναι κατ' ἀνάγκην στοιχειώδης τις φυσικὸς παράγων, ἡ ἐντελέχεια.

Τρίτην δὲ ἀπόδειξιν τῆς αὐτονομίας τοῦ βίου ἐδημοσίευσεν ὁ Driesch τῷ 1903 συγχρόνως μὲ τὸν φιλόσοφον Busse. Ἡ ἀπόδειξις αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐκτενεστάτης ἀναλύσεως τῆς ἀνθρωπίνης πράξεως, περὶ τῆς ὁποίας ἐνταῦθα δὲν θὰ κάμωμεν λόγον, ἀρκούμενοι νὰ παραπέμψωμεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ ὀλίγα σχετικὰ τὰ ὁποῖα ἐγράψαμεν ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 8 Ἀπριλίου 1927 ἀρ. 15 τῆς «*Ἐκκλησίας*». Ὅτι δὲ δύο ἐρευνηταὶ ἐργαζόμενοι ὅλως ἀνεξαρτήτως ἀπ' ἀλλήλων καταλήγουν εἰς τὰ αὐτὰ συμπεράσματα περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων, εἶναι ἀναντιρρήτως λαμπρὸν τεκμήριον τῆς ὀρθότητος τῶν συμπερασμάτων τούτων, εἰς τὰ αὐτὰ δὲ συμπεράσματα, διατυπούμενα ὅμως μὲ ἄλλας λέξεις, καταλήγει ὅλως ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τῶν δύο προειρημένων ἐρευνητῶν, καὶ δὴ πρὸ αὐτῶν (τὸ 1896), καὶ ὁ φιλόσοφος Henri Bergson. Τὸ γενικώτατον δὲ συμπέρασμα τῶν ἐρευνῶν τούτων διατυπώνει ὁ Driesch ὡς ἑξῆς: «Τούτων ἕνεκα ὀφείλομεν κατ' ἀνάγκην νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι παράγων τις, ὁ ὁποῖος κατ' οὐδένα τρόπον ὁμοιάζει πρός τι οἱονδήποτε τῶν ἐν τῇ ἀνοργάνῳ φύσει, εἶναι ὁ κυρίως ***πράττων*** παράγων».

Ὁ Driesch πρὸς στήριξιν τῆς θεωρίας αὐτοῦ παραθέτει καὶ πολλὰς ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδείξεις, τὰς ὁποίας ὅμως ἡμεῖς ἐνταῦθα εἴμεθα ἀναγκασμένοι δι' ἔλλειψιν χώρου νὰ παραλίπωμεν.

Ἀλλ' ἂς ἴδωμεν τώρα ἀκριβέστερον:

Β.'

Τί ἐστιν ἐντελέχεια.

Ἡ ἐντελέχεια εἶναι ἡ βάσις, ἐκ τῆς ὁποίας ὁρμᾶται ἐξ ἀρχῆς ἐνόργανόν τι σῶμα, τὸ ὁποῖον κατασκευάζεται καθ' ὡρισμένην μορφὴν ἐκ στοιχείων ὡρισμένην ὡσαύτως μορφὴν ἐχόντων. Ἡ ἐντελέχεια εἶναι ὡσαύτως ἡ βάσις, ἐξ ἧς ἀφορμᾶται ἡ ἀνθρωπίνη πρᾶξις, ἡ ὁποία εἶναι ὡρισμένην μορφὴν ἔχων σύνδεσμος κινήσεων ὡρισμένης ὡσαύτως μορφῆς. Τὸ μὲν ἀποτέλεσμα τῆς ἐντελεχείας εἶναι κατ' ἔκτασιν ποικιλία (ποικιλία ἐν τῷ χώρῳ), τῆς ὁποίας τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα ὑπάρχουν ἢ τοπικῶς πλησίον ἀλλήλων, ἢ χρονικῶς κατόπιν ἀλλήλων, πάντοτε ὅμως διατεταγμένα καθ' ὡρισμένον τρόπον. Ἐνῷ δὲ τοιοῦτον εἶναι τὸ προϊὸν τῆς ἐντελεχείας, αὐτὴ αὕτη τοὐναντίον εἶναι ποικιλία κατ' ***ἔντασιν***, τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα οὔτε τοπικῶς παρ' ἄλληλα, οὔτε χρονικῶς μετ' ἄλληλα ὑπάρχουν. Ὁ ἔσχατος λόγος ***τῆς πρώτης ἀρχῆς*** τῆς συνδέσεως τῶν ἐπὶ μέρους, ὥστε ἐξ αὐτῶν νὰ ἀποτελῆται τέλειον ἐνόργανόν τι ὄν, καὶ πασῶν τῶν μεταβολῶν αὐτῶν, δὲν εἶναι παράγων τις, ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς χημείας διδασκομένων, ἀλλὰ στηρίζεται ἐπί τινος ἐκτὸς μὲν τόπου καὶ χρόνου ὑπάρχοντος, δρῶντος ὅμως διὰ μέσου τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου.

Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ἀφ' ἑαυτοῦ τρόπον τινὰ ἀνακύπτει, τὸ ἐρώτημα, μήπως ἡ περὶ τῆς ζωτικῆς ἀρχῆς (ἢ περὶ ἐντελεχείας ἢ ἐπί τισιν ὅροις κατὰ Driesch τοῦ ψυχοειδοῦς καὶ τῆς ψυχῆς) διδασκαλία ἀντίκειται εἰς τοὺς θεμελιώδεις νόμους τῆς φυσικῆς, ἀνάγκη νῦν νὰ παραθέσωμεν ἐν ὀλίγοις τὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν δίδει ὁ Driesch εἰς αὐτό.

Γ.'

Ἐντελέχεια καὶ αἰτιότης.

Αἱ κυριώταται αἰτιώδεις ἀρχαὶ τῆς θεωρητικῆς φυσικῆς εἶναι, ὡς γνωστόν, «ἡ ἀφθαρσία τῆς ἐνεργείας» καὶ ἡ «αὔξησις τῆς ἐντροπίας» ἢ ἡ διδασκαλία περὶ τῆς «διαχύσεως», ἥν ὁ Driesch θεωρεῖ ὡς τρίτην ἀρχήν, τὴν ὁποίαν μάλιστα προτιμᾷ νὰ θεωρῇ ***ἐμπειρικὸν*** νόμον τῆς ἐνεργειολογίας. Δὲν δυνάμεθα φυσικὰ νὰ παραθέσωμεν τὴν ἐκτενῆ (περίπου 100 σελ. περιλαμβάνουσαν) περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐπιστημονικὴν τοῦ Driesch ἔκθεσιν οὐδὲ κατὰ περίληψιν μακροτέραν πως. Ὅθεν μόνον εἴς τινα γενικώτατα πορίσματα εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ περιορισθῶμεν.

Ἡ ἐντελέχεια δὲν εἶναι ἐνέργεια καθ' ἥν ἔννοιαν νοεῖ τὴν λέξιν ταύτην ἡ φιλοσοφία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Ἡ «ἐντελέχεια» ἀναστέλλει ἁπλῶς δυνατὰ γεγονότα, γεγονότα, δηλονότι, τὰ ὁποῖα ἄνευ αὐτῆς ἦτο δυνατὸν νὰ συμβῶσι. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐντελέχεια οὐδαμῶς ἀντίκειται πρὸς τὴν πρώτην θεμελιώδη ἀρχὴν τῆς ἐνεργειολογίας (Energetik). Καὶ πρὸς τὴν δευτέραν δὲ θεμελιώδη ἀρχὴν τῆς θεωρητικῆς φυσικῆς δὲν ἀντίκειται· διότι αὕτη δὲν δημιουργεῖ ποσοτικὰς διαφοράς, αἵτινες, ὡς γνωστόν, εἶναι ὁ ἀναγκαῖος ὅρος παντὸς γεγονότος, ἀλλ' ἁπλῶς ἀναστέλλει, ὡς ἐλέχθη, δυνατὰ γεγονότα· ἡ ἐντελέχεια ἁπλῶς ***μεταβάλλει δυνάμει ἐνέργειαν*** εἰς ***ἐνεργείᾳ ἐνέργειαν καὶ τἀνάπαλιν.*** Ἡ ἐντελέχεια δύναται νὰ ἀναστείλῃ κίνησιν μετάγουσα κινητικὴν ἐνέργειαν εἰς δυνάμει ἐνέργειαν· δύναται δὲ νὰ ἀφίσῃ πάλιν ἐλευθέραν κίνησιν ἀνασταλεῖσαν, ἀλλὰ μόνον κίνησιν, τὴν ὁποίαν αὐτὴ αὕτη ἀνέστειλε. Εἰς δυναμικά, τὰ ὁποῖα ὀφείλουν τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν εἰς οἱανδήποτε ἀνόργανον αἰτίαν, δὲν ἐκτείνεται ἡ ἱκανότης αὕτη τῆς ἐντελεχείας. Ἀλλ' ἡ ἐντελέχεια ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἰδίων ἑαυτῆς ἔργων, τῶν εἴς τε τὴν γένεσιν τῆς μορφῆς καὶ τῶν εἰς τὴν συνειδητὴν πρᾶξιν ἀναφερομένων. Ὁ δ' ὀργανισμὸς κατὰ ταῦτα εἶναι σύνολόν τι, τοῦ ὁποίου αἱ συνιστῶσαι, λαμβανόμεναι καθ' ἑαυτάς, εἶναι ἀνόργανοι. Μόνον δὲ τὸ ὑπὸ τῶν συνιστωσῶν τούτων ἀποτελούμενον ***ὅλον*** ὀφείλει τὴν ἑαυτοῦ τάξιν εἰς τὴν ἐντελέχειαν. Ἡ ἐντελέχεια εἶναι παράγων, ὅστις θέτει εἰς τάξιν τὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ αὐτὴ αὕτη δὲν εἶναι ποσοτικὸς παράγων.

Δὲν κρίνομεν περιττὸν νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα, ὅτι μεγάλοι σύγχρονοι φυσικοὶ ἀποφαίνονται ὁμοίως πρὸς τὰς τοῦ Driesch γνώμας: ἀντιμηχανικάς· λ. χ. ὁ Λόρδος Kelvin, ὁ Tait (οὗτος ἀποφαίνεται ὅτι: «εἶναι ***ἀνεπιστημονικὸν*** καὶ μόνον νὰ ***ἐπιχειρήσῃ*** τις νὰ ἑρμηνεύσῃ τὴν ζωὴν μηχανικῶς), ὁ O. Lodge ὁ J. S. Haldane, ὁ M. Dougall, ὁ Japp κ.λ.π.

Ἀλλ' εἶναι ἆρά γε ἡ ἐντελέχεια οὐσία τις, ἢ πῶς ἔχει αὕτη πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς οὐσίας ἐν γένει;

[Ἕπεται τὸ τέλος]

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΝ ΤΗ ΕΣΠΕΡΙΑ

2. ΣΤΕΝΟΤΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Παρὰ τὰ ἀνωτέρω σκιαγραφηθέντα πνευματικὰ ῥεύματα, παρατηρεῖται ἡ τάσις πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς τὰ αὐστηρῶς χριστιανικὰ ἰδεώδη. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀναβίωσις τῆς θεολογίας καὶ φιλοσοφίας καὶ ἡ στροφὴ πρὸς τὸ θεῖον· τῆς κινήσεως ταύτης σπουδαιότεροι ἀντιπρόσωποι νῦν εἶναι ὁ Kierkegaardt (ἐν

Ἰένῃ), ἀντίπαλος τοῦ ῥελατιβισμοῦ καὶ ὀπαδὸς τοῦ ἀπολύτου τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, ὁ Gagarten, ὁ Grisebach καὶ ἄλλοι. Τὰ ἐλατήρια τῶν σημαιοφόρων τῶν ἰδεῶν τούτων εἶναι, κατὰ τὸν Spranger, λίαν σπουδαῖα καὶ ἄξια μεγάλης προσοχῆς.

Ὡσαύτως καὶ ὁ Grisebach καταφέρεται κατὰ τοῦ ῥελατιβισμοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ἱστορισμοῦ, τοῦ οὑμανισμοῦ καὶ τοῦ ἀτομισμοῦ. Κατὰ τὸν Grisebach, πᾶν τὸ ἱστορικόν, ὡς ἀναφερόμενον ἁπλῶς εἰς τὸ παρελθόν, εἶναι ἐστερημένον ζωτικότητος διὰ τὸ παρόν· ἐκ τοῦ παρελθόντος εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοήσωμεν τὸ παρόν, ἀλλ' ἀντιστρόφως ἐκ τοῦ παρόντος δυνάμεθα ν' ἀναδράμωμεν εἰς τὸ παρελθόν. Οὕτω καταφέρεται κατὰ τῆς νῦν τάσεως ὅπως ἐξηγηθῇ ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς διὰ τῆς ἱστορικοκριτικῆς μεθόδου. Ἡ ἱστορία οὐδόλως συμβάλλει εἰς τὴν σύγχρονον ζωήν, διότι εἶναί τι στάσιμον. Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους πολεμεῖ ὁ Grisebach καὶ τὸν Οὑμανισμόν, καθ' ὅσον οὗτος εἶναι μία ἐπιστροφὴ εἰς τὸ παρελθόν. Κατὰ τοῦ ἀτομισμοῦ καταφέρεται, διότι διὰ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἐγὼ πρὸς τὸ σὺ δημιουργεῖται ἡ πάλη, καὶ ἡ ζωὴ οὕτω λαμβάνει χαρακτῆρα ἀρνητικόν· κατὰ τοῦ ἀτομισμοῦ προβάλλει ὁ Grisebach τὴν κοινωνίαν, ὡς καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον εὐθύνην. Δὲν ὑπάρχει ἀνάπαυσις, ἀλλ' αἰώνιοι καὶ ἀναλλοίωτοι ἀρχαί· ὁ ἄνθρωπος ζῇ καὶ κινεῖται πνευματικῶς διαρκῶς. Ἐντεῦθεν ἀποκρούει ὁ Gr. τὰς ἐννοίας «πολιτισμός», «χαρακτὴρ» κλπ. ὡς καθηλούσας τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ ἑνὸς σημείου, ἀποκρούει πᾶν τὸ ἱστορικόν.

Τὸ σύστημα τοῦ Grisebach, ἂν καὶ ἐμφορούμενον ὑπὸ σκέψεων, αἵτινες φέρουσι θρησκευτικὸν-μυστικὸν χαρακτῆρα, ἐνέχει τι τὸ ἀρνητικόν· τὸ μόνον θετικὸν σημεῖον εἶναι ἡ ἄμεσος ἐπαφὴ πρὸς τὸ ἀπόλυτον. Ἡ ἄρνησις ὅμως τοῦ μονίμου καταντᾷ τι ἀπροσδιόνυσον καὶ ἰδίως λίαν ἀκατάλληλον διὰ τὴν ἀγωγήν.

[Τὰ σπουδαιότερα ἔργα τοῦ Grisebach εἶναι:
Die Grenzen des Erziehens und seiner Verantwortung.
Probleme der wirklichen Bildung (1923).
Schule des Geistes κλπ.].

Αἱ παιδαγωγικαὶ θεωρίαι τοῦ Otto Willmann ἵστανται ἐγγύτερον πρὸς τὰ χριστιανικὰ ἰδεώδη. «Ἔργον τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὸν ὀρθῶς νοούμενον πολιτισμὸν καὶ ἡ προσοικείωσις τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου». Ἐν τούτοις καταδικάζει ὁ Willmann τὴν τάσιν ἐκείνην, καθ' ἣν ἡ ἀγωγὴ βασίζεται ἐπὶ τῆς νεωτέρας αὐτονόμου ἠθικῆς, ἥτις εἶνε ἐντελῶς ἀχρωμάτιστος θρησκευτικῶς. Τονίζει ὅτι «ἐν τῇ θρησκείᾳ μόνον εὑρίσκονται αἱ ρίζαι τῆς ἠθικότητος, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ἐκείνῃ αἱ ρίζαι τοῦ πολιτισμοῦ» [1].

Ἀλλ' ἡ θρησκεία ἐρείδεται ἐπὶ τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας. Φορεῖς καὶ παράγοντες τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἡ οἰκογένεια, ἡ κοινωνία, τὸ κράτος καὶ ἡ ἐκκλησία. Ἡ οἰκογένεια θεωρεῖται, καὶ ὀρθῶς, ὑπὸ τοῦ Willmann, ὡς εἷς τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων ἐν τῇ ἀγωγῇ· ἐν αὐτῇ καὶ δι' αὐτῆς λαμβάνει ὁ παῖς τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ οἰκοδομήσῃ βραδύτερον τὸ σχολεῖον· αὕτη δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἀποτελεσματικώτερον ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ μικροῦ παιδός. Ὡσαύτως εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ἱκανοποιήσῃ ἄριστα τὴν ὁρμὴν πρὸς γνῶσιν, οὕτω δὲ δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τὴν νοητικὴν καὶ αἰσθητικήν, σὺν αὐτῇ δὲ καὶ ἐπὶ τὴν ἁρμονικὴν μόρφωσιν τοῦ ἔσω ἀνθρώπου. Ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς καὶ ἡ κοινωνία ἔχουσι δικαίως μέρος ἐν τῷ ἐκπαιδευτικῷ ἔργῳ. Τὸ κράτος, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς κοινωνίας, παρέχει διὰ τοῦ σχολείου μόρφωσιν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον κοσμικήν, ἐν ᾧ ἡ Ἐκκλησία διαπαιδαγωγεῖ τὸν ἄνθρωπον πνευματικῶς, ἐν συνεργασίᾳ πάντοτε μετὰ τοῦ κράτους, διότι καὶ τὸ κράτος ἔχει ἀνάγκην τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὕτη μόνον μὲ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ κράτους δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἐκπαιδευτικὸς παράγων, ἀπαιτεῖ οὐχὶ γενικήν τινα καὶ ἀφῃρημένην θρησκευτικὴν μόρφωσιν, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν νεωτέρων παιδαγωγῶν εὔχονται, ἀλλὰ συγκεκριμένην, ἐπὶ τῇ βάσει ὡρισμένης ὁμολογίας πίστεως θρησκευτικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νεολαίας, διότι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δύναται νὰ λάβῃ ἡ ἀγωγὴ ἑδραίαν βάσιν καὶ θετικὸν παρεχόμενον. Μόνον οὕτω δύναται νὰ ἐξασφαλισθῇ ὁ θρησκευτικὸς χαρακτὴρ τοῦ σχολείου. Ἡ θρησκεία ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τοῦ κρατικοῦ κύρους, διότι ἑδραιοῖ τὴν ἐν πνεύματι δικαιοσύνης ἀσκουμένην κρατικὴν ἐξουσίαν.

Αὕτη, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, εἶνε ἡ θεωρία τοῦ Willmann. Ἀνήκει καὶ οὗτος εἰς τὴν ὁμάδα τῶν Ἑρβαρτιανῶν, ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ ὑπερνικήσῃ τὸν ἀχαλίνωτον ψυχολογισμὸν τῆς Ἑρβατιανῆς σχολῆς, ὅστις ἐπιδιοῖ π.χ. εἰς τὴν ψυχολογικὴν περὶ πολιτισμοῦ ἔννοιαν τοῦ G. Kerschensteiner. Ὁ Willmann τονίζει ὅτι ὑπάρχει ἀντικειμενικὸς πολιτισμὸς ὑφίστης ἀξίας καὶ σημασίας· τονίζει τὴν ἀνάγκην τῆς αὐθεντίας ἐν τῇ παιδαγωγικῇ, ἀπέναντι τῆς ἀχαλινώτου αὐτονομίας, ἥτις πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο τοῦ συρμοῦ. Τῷ ὄντι μετὰ τὸν πόλεμον ἐπανῆλθον ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν παραδοχὴν ὡρισμένων ἰδεωδῶν, ἀντικειμενικῶν ἀληθινῶν καὶ σταθερῶν πεποιθήσεων, στηριζομένων ἐπὶ τῆς αὐθεντίας. Τέλος δεικνύει ὁ Willmann τὴν σημασίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνεργασίας ἐν τῷ ἔργῳ τῆς παιδαγωγικῆς.

[Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ εἶναι :
Pädagogische Vorträge ἔκδ. δ' 1905.
Didaktik als Bildungslehre (2 τόμοι)· ἔκδ. δ' 1909.
Ans Hörsaal und Schulstube. 1904.

1. Kesseler, Pädag. Charakterköpfe ἔκδ. δ'. 1925.

Aus der Werkstatt der philosophia perennis. 1912. Die Wissenschaft von Standpunkt der Katholischen Wahrheit aus 1916].

Ἐκ τῶν συγγραμμάτων τούτων ἐξετιμήθη πρὸ παντὸς ἡ Διδακτική του, ἰδίως ἐν Αὐστρίᾳ. Εἶναι εὐνόητον ὅτι ὁ Willmann ὡς παπικός, ἐπηρεάζεταί πως εἰς τὰς ἰδέας του ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ὀλίγον μετὰ τὸν πόλεμον διεπιστώθη κολοσσιαία πνευματικὴ παραγωγὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ. Τὸ παιδαγωγικὸν αὐτῆς ἰδεῶδες ἔχει τὰς ῥίζας του εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸ ἀπόλυτον τῆς βουλήσεως Αὐτοῦ, ἥτις γίνεται φανερὰ διὰ τῆς ἀποκαλύψεως. Οἱ ἅγιοι διὰ τοῦ συγκεκριμένου των βίου ἀντιπροσωπεύουσιν ὡρισμένα ἰδανικὰ διὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Ἕτερος παιδαγωγὸς καὶ φιλόσοφος, ὁ Friedrich Foerster, τονίζει ὡσαύτως τὴν σημασίαν τῆς θρησκείας καὶ τῆς αὐθεντίας διὰ τὴν παιδαγωγικήν· εἶναι δὲ ὁ Foerster ἐκ τῶν ὀλίγων ἀνεγνωρισμένων προσωπικοτήτων ἐν τῇ συγχρόνῳ παιδαγωγικῇ ἐπιστήμῃ. Οὗτος πιστεύει ἀκραδάντως εἰς τὴν πνευματικὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναγνωρίζει ὅτι κέκτηται οὗτος τὴν δύναμιν ὅπως διά τε ἀναπτύξεως καὶ διαπτύξεως τῶν ἐσωτερικῶν του δυνάμεων φθάσῃ εἰς τὸ ὕψος τῆς πνευματικῆς του ἀξίας, ἀντεπεξερχόμενος κατὰ τῶν ἰδίων του τυφλῶν ὁρμῶν. Ἡ ἀνθρωπίνη βούλησις εἶναι δυνατὸν καὶ ὀφείλει νὰ ὑποταχθῇ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἠθικῶν ἰδεῶν, ὡς ἡ ἀνθρωπίνη νόησις δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ὑποτάσσηται εἰς τὴν δύναμιν τῆς λογικῆς, ἵνα καταστῇ ὁ ἄνθρωπος κύριος τῆς φύσεως. «Καθὼς διὰ τὴν κυριαρχίαν τῆς ἐξωτερικῆς φύσεως χρειαζόμεθα τὰ μαθηματικά, οὕτω καὶ διὰ τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν τυφλῶν ὁρμῶν καὶ παθῶν ἔχομεν ἀπόλυτον ἀνάγκην ἁγνῶν ἰδεῶν. Μόνον διὰ τῆς παντοδυνάμου θελήσεως, ἥτις πᾶσαν ἀτέλειαν καὶ πᾶν ἐμπόδιον ὑπερνικᾷ, δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν πρὸς ὡρισμένον σκοπόν· ἄνευ αὐτῆς παραμένομεν εἰς τὸ ἡμίφως τῆς ἀσταθείας καὶ ἀβεβαιότητος. Τοιαύτη τις παντοδύναμος καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἰδεωδῶν διατελοῦσα θέλησις μόνον ἐν τῷ Χριστιανισμῷ εἶναι δυνατή. Τὸ unum necessarium, τὸ μόνον ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον, οὗτινος ἐν τῷ λαβυρίνθῳ τῆς ζωῆς ἔχομεν ἀνάγκην, εἶναι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς πάντα ῥελατιβισμὸν καὶ ὑποκειμενισμόν, οἵτινες κατάγονται ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐθνικῆς θρησκείας, παρέχει ὁ χριστιανισμὸς εἰς ἡμᾶς ἀ π ό λ υ τ ο ν θεμέλιον. Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι σκοπὸς τῆς παιδαγωγικῆς εἶναι ἡ ἐξύψωσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος (Moralpädagogik). Ὁ παιδαγωγὸς ὀφείλει διὰ τοῦ κύρους καὶ τῆς αὐθεντίας του νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν τὰς πνευματικὰς δυνάμεις τοῦ παιδὸς καὶ νὰ ἐπιτύχῃ ἐν αὐτῷ ἐλευθέραν καὶ ἀβίαστον ὑπακοήν. Οἱ παιδαγωγικοὶ σκοποὶ πρέπει νὰ ἐπιδιώκωνται τῇ συνεργασίᾳ τῶν μαθητῶν, εἰς τὴν ἱκανότητα τῶν ὁποίων δέον νὰ δείξῃ ὅτι ἐμπιστεύεται ὁ διδάσκαλος.

Ἐν τῷ βιβλίῳ του «Religion und Charakterbildung» (1925) γράφει ὁ Foerster ὅτι ὁμιλεῖ «ὡς νέος ἄνθρωπος, ὅστις διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀρνήσεως ἐπανεῦρε τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν»· ὡς ἐκ τούτου δ' ἔχει τὴν τόλμην «νὰ ἀποδείξῃ εἰς τὴν ἐρευνῶσαν νεότητα τὰ ψυχολογικὰ μέσα πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὰς ἀρχαίας ἀληθείας». Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου τούτου ἐπιγράφεται: «Τὸ ἀπαραίτητον τῆς θρησκείας διὰ τὴν μόρφωσιν χαρακτήρων». Ἐν αὐτῷ γράφει τὰ ἑξῆς: «Πᾶσα ἄθρησκος παιδαγωγική, πᾶσα μέθοδος καὶ ἀπόπειρα πρὸς θρησκευτικὴν ἀγωγὴν καὶ μόρφωσιν χαρακτήρων ἀπροσανατόλιστος πρὸς μίαν καθωρισμένην μεταφυσικὴν κατεύθυνσιν καὶ ἰδεολογίαν, παραμένει περιφερικὴ καὶ προώρισται νὰ ναυαγήσῃ ἀργὰ ἢ γρήγωρα, διότι στερεῖται τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ψυχῆς καὶ φύσεως τοῦ ἀνθρώπου. Οἱαδήποτε ἠθικὴ διδασκαλία περὶ ἐλαττωμάτων ἢ ἀδυναμιῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἄνευ τῆς θρησκευτικῆς καὶ δὴ τῆς χριστιανικῆς κοσμοθεωρίας, μένει κενὸς λόγος ἄνευ ἐρείσματος καὶ ἄνευ σημασίας. Πᾶσα ἀληθὴς ψυχολογία καὶ παιδαγωγικὴ ὀφείλει ν' ἀναχωρῇ ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς ἀρχῆς περὶ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ἥτις κατὰ βάθος εἶναι ἀληθής. Ἡ βαθεῖα καὶ μόνη ὀρθὴ παιδαγωγικὴ συνίσταται ἐν τῇ καθοδηγήσει τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος πρὸς ὡρισμένα ἰδανικά, πρὸς ὡρισμένην κατεύθυνσιν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν οὕτω καλουμένην φυλετικὴν παιδαγωγικήν. «Περισσότερος ἁγιασμὸς καὶ ὀλιγωτέρα φυσιολογία!» (σελ. 150). Ὁ χαρακτὴρ ὀφείλει νὰ λάβῃ «θεῖον ῥυθμόν», ἄλλαις λέξεσιν, αἱ ἀτομικαὶ δυνάμεις ὀφείλουσι νὰ ὑποταχθῶσιν ὑπὸ τὴν ὑψίστην καὶ ἐν ταυτῷ ζωαρχικὴν Ἀλήθειαν ἐν αὐστηρῶς ἑνιαίᾳ μορφῇ, ἤτοι πρέπει νὰ ἐπιδιώκηται συγκεκριμένος ἀντικειμενικὸς σκοπός, καὶ οὗτος, κατὰ τὸν Foerster, εἶναι τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, συμφώνως πρὸς ὅ, ὡς πρὸς πρότυπον, δέον νὰ συμμορφωθῇ ἡ προσωπικότης τοῦ παιδός.

Ὅτι ὁ Foerster δὲν προτίθεται ἁπλῶς νὰ εἰσαγάγῃ τὴν θρησκευτικὴν ἰδέαν ἐν τῇ παιδαγωγικῇ, ἀλλ' ὅτι ὁ σκοπός του εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ ἐξυπηρέτησις τῆς ἀληθείας, ἀποδεικνύει τὸ δεύτερον μέρος τοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖον ἐπιγράφεται «Τὸ πρόβλημα τῆς ἀληθείας». Ὁ Foerster δηλαδὴ δὲν ἐπιδοκιμάζει καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τὸ παιδαγωγικὸν πρόγραμμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ κρίνει αὐτὸ ἀπροκαταλήπτως καὶ ἀμερολήπτως. Οὕτω τονίζει ὅτι ἡ παιδαγωγικὴ ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ψυχικὴν σύστασιν τοῦ νεωτέρου ἀνθρώπου· ἐντεῦθεν ὀφείλει ν' ἀναθεωρήσῃ ἄρδην τὰς ἀπηρχαιωμένας διδακτικὰς μεθόδους ἀναζητοῦσα τὸ κρεῖττον καὶ τὸ ἐπωφελέστερον, ὅπερ ἐκθέτει ἐν τῷ τρίτῳ μέρει τοῦ βιβλίου.

['Εκ τῶν πολλῶν συγγραμμάτων τοῦ Fœrster ἀναφέρομεν καὶ τὰ ἑξῆς·

Schule und Charakter· ἐκδ. ιβ'. 1914.
Die deutsche Jugend und der Weltkrieg· ἔκδ. γ' 1916.
Schuld und Sühne. 1911.
Sexualethik und Sexualpädagogik· ἔκδ. γ' 1912.
Christentum und Pädagogik. 1920.
Jugendseele, Jugendblewegung, Jugendziel 1924.

'Ιδοὺ τί γράφει καὶ ὁ Ramming ἐν τῇ «Nue Erzichung» τοῦ 'Ιουνίου 1927 (σελ. 478).

«'Η θρησκεία εἶναι προσιδιάζων καὶ ζωτικὸς ἅμα ἐκπολιτιστικὸς παιδαγωγικὸς παράγων· ἀφυπνίζει ἐνάρετον βίον, ἀποδεικνυόμενον ἐν ἔργοις· ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον δικαστὴν ἑαυτοῦ ὑπεύθυνον καὶ παρέχει ἀντιστάθμισμα κατὰ τοῦ ὀρθολογισμοῦ. Διατηρεῖ ἐν ἐγρηγόρσει τὴν μεταφυσικὴν ὁρμὴν τοῦ πνεύματος, τὴν τάσιν πρὸς ἔρευναν καὶ πρὸς ζήτησιν τῆς ἀληθείας εἰς μεγάλα προβλήματα, ὡς τὸ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τὸ τῆς τύχης τοῦ ἀνθρώπου, τὸ τοῦ θανάτου κλπ. Μόνον διὰ τῆς θρησκείας δύναται ὁ παῖς νὰ λάβῃ ἱκανοποιητικὰς διὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχήν του ἀπαντήσεις. Σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ. 'Η θρησκεία ἐπενεργεῖ οὐχὶ τόσον ἐπὶ τῆς διανοίας, ὅσον ἐπὶ τῆς καρδίας. 'Αποκρουστέα ὅθεν ἡ μέχρι τοῦδε διδακτικὴ μέθοδος· θεολογικαὶ ἔννοιαι εἶναι εἰς τοὺς παῖδας καὶ εἰς τοὺς ἐφήβους ἀκατανόητοι· δογματικὴ διδασκαλία ἀφήνει τοὺς μαθητὰς ἀδιαφόρους καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς οὐχὶ ἀληθεῖς χριστιανούς, ἀλλὰ φαρισαίους. 'Η θρησκευτικότης δύναται μόνον διὰ τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος νὰ κατορθωθῇ καὶ νὰ ἐμφυτευθῇ. Τὸ σχολεῖον προπαρασκευάζει ἁπλῶς τὰς προβαθμίδας τοῦ θρησκευτικοῦ βίου, αἵτινες συνίστανται εἰς τὴν ἠθικὴν διέγερσιν τῆς συνειδήσεως καὶ τὴν αὐτοανάκρισιν».

'Εν Βερολίνῳ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ν. ΜΩΡΑΪΤΗΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὸ μέγα ζήτημα.

Τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, τὸ μέγα ζήτημα τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους, τὸ ἐκπαιδευτικόν, εἶνε κατ' αὐτὰς ἐπὶ τάπητος ἐν ὅλῃ του τῇ ὀξύτητι. Τὸ ζήτημα εἶνε ἐθνικόν, καὶ τὸ παρακολουθεῖ ἀγρύπνως καὶ ἐναγωνίως ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαός. Τὸ παρακολουθεῖ μεθ' ὅλον τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ πληρώματος καὶ ἡ 'Εκκλησία, διότι δὲν εἶνε δι' αὐτὴν ἀδιάφορον ὁποία παίδευσις καὶ ὁποία ἀγωγὴ παρέχεται εἰς τὰ τέκνα της ἐν τοῖς σχολείοις τοῦ κράτους. Καὶ ἐν καιρῷ θὰ εἴπῃ καὶ αὕτη τὴν γνώμην της καὶ θὰ διατυπώσῃ τὰς ἀξιώσεις της.

'Ενδεικτικόν.

Καὶ πράγματι ἐνδεικτικωτάτην τάσιν τῆς πωρώσεως, ἥτις πρυτανεύει κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἰς πάσας σχεδὸν τὰς κοινωνικὰς τάξεις εἶνε καὶ ἡ ἀπό τινος παρατηρουμένη ὅλως ἀκώλυτος μεγάλοις γράμμασι δημοσίευσις ἐγκληματικῶν κυριολεκτικῶς διαφημίσεων, ἀποτελουσῶν καταισχύνην καὶ τοῦ ἀνεχομένου αὐτὰς κοινοῦ καὶ τῶν ἀδιαφορουσῶν ἁρμοδίων δημοσίων ἀρχῶν. Εἴδομεν καὶ ἡμεῖς τὴν «ρεκλαμοποίησιν» τοῦ κατὰ τῆς τεκνοποιΐας φαρμάκου καὶ τὰς τοὐλάχιστον ἀπρεπεῖς φράσεις δι' ὧν διεφημίζετο, καὶ ἐξεπλάγημεν ἐπὶ τῷ ὅτι τόσον πολὺ προωδεύσαμεν ἀπό τινος εἰς τὸν περίφημον «πολιτισμὸν» καὶ τὴν ἔτι περιφημοτέραν «πρόοδον», ἡ ὁποία κατακόρως συνοδεύει τὰς λεγομένας «νέας ἰδέας» καὶ τὰς «νέας ἀντιλήψεις» τῶν κουρασθεισῶν ἀπὸ τὰ παλαιὰ ἀνεγκεφάλων κεφαλῶν.

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ

'Ημερομηνία		Κυριακαὶ Εὐαγγελίων	Κυριακαὶ 'Αποστόλων	Εωθινά	'Ηχοι
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	6	Κυρ. Ζ' Λουκᾶ	Κυριακὴ ΚΑ'	Ι'	δ'
	13	Κυρ. Η' Λουκᾶ	'Ιωάννου Χρυσοστόμου	ΙΑ	πλ. α
	20	Κυρ. Θ' Λουκᾶ	Κυριακὴ ΚΓ'	Α'	πλ. β
	27	Κυρ. ΙΓ' Λουκᾶ	Κυριακὴ ΚΔ'	Β'	βαρὺς

Τὸ καθῆκον τῶν λαῶν.

Εἶνε τρομακτικὰ ὅσα ὁ στρατάρχης κ. Φὸς ἀνεκοίνωσεν ἐν συνεντεύξει αὐτοῦ πρὸς τὸν Τύπον περὶ τῆς μορφῆς τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ἑνὸς μέλλοντος πολέμου ἐξ ἀφορμῆς τῆς περὶ τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν ἐθνῶν τελευταίας κινήσεως. Τὸ ἐπιστέγασμα τῶν λεπτομερειῶν τῆς φρικτῆς εἰκόνος τοῦ πολέμου τούτου εἶνε ὅτι «αὔριον ὁ κόσμος θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ὁ θάνατος θὰ ἔρχεται ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων διὰ τοῦ ἀσυρμάτου. Οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀποθνήσκουν μὲ τὸν ἀέρα ποὺ θὰ ἀναπνέουν, ἢ θὰ πίπτουν κεραυνόπληκτοι πληγέντες ἀπὸ κἄποιαν ἀόρατον ἀκτῖνα». Καὶ ἐπάγεται ὅτι «μὲ τοιαύτην εἰκόνα τυφῶνος καταστροφῆς, μὲ δηλητηριώδη ἀέρια, μὲ βροχὴν πυρὸς καὶ μετάλλου φαίνεται ἀδύνατον ἡ πεῖνα καὶ ἡ δίψα νὰ μὴ ἔλθουν νὰ συμπληρώσουν τὴν ὁλοκληρωτικὴν ἐξόντωσιν χιλιάδων ζωντανῶν ὑπάρξεων ἐντὸς τῆς ἐμπολέμου ζώνης ἴσως καὶ πολὺ πέραν αὐτῆς»... Αἱ ἀπαίσιοι αὗται προβλέψεις ἑνὸς ἐκ τῶν δυναμένων τὰ μάλιστα νὰ κρίνωσι μετὰ κύρους περὶ τοῦ ἐνδεχομένου πολέμου θὰ συνετίσωσι πάντως τούς τε πολιτικοὺς καὶ τοὺς λαοὺς καὶ θὰ ὠθήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ὡς οἷόν τε μείζονα ἐπέκτασιν καὶ παγίωσιν τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ πόθου τῆς εἰρήνης.

Τοῦ κακοῦ ἡ αἰτία.

Πολὺς ἐν τῷ ἀμερικανικῷ τύπῳ γίνεται λόγος περὶ τῆς παρούσης αὐξήσεως τῶν διαζυγίων ἐν τῷ νέῳ κόσμῳ, οἱ δὲ κοινωνιολόγοι προσπαθοῦσι νὰ ἀνακαλύψωσι τὰ αἴτια τῆς τοιαύτης τοῦ γάμου κρίσεως. 'Αλλ' οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὅτι τὸ κακὸν ὀφείλεται εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀχαλινώτου χειραφετήσεως τῆς γυναικὸς ὁρμώσης πρὸς τελείαν «ἀνδροποίησιν», ἤτοι ὁριστικὸν ἐκφυλισμὸν δι' ἐκτροπῆς ἀπὸ τῶν νόμων τῆς φύσεως. Πρὸς τοιαύτην γυναῖκα συ-

ζευγνύμενος ὁ ἀνὴρ τάχιστα βεβαίως ἀντιλαμβάνεται ὅτι αὕτη δὲν εἶνε τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιζητόμενον συμπλήρωμα καὶ ὁ βοηθὸς πρὸς ἀπαρτισμὸν οἰκογενείας φυσιολογικῆς, ἐὰν δ' ἐξακολουθήσῃ ἡ χυδαία τῆς σημερινῆς γυναικὸς ἐμφάνισις, τὸ κακὸν τῶν διαζυγίων θὰ πληθυνθῇ. Ἤδη αὐταὶ αὗται αἱ ἐξέχουσαι ἐν τῷ γυναικείῳ κόσμῳ φυσιογνωμίαι χαρακτηρίζουσι τὴν τοιαύτην πρὸς τὴν ἀνδροποίησιν τασιν ὡς ἐκδήλωσιν «κατωτερότητος».

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Δ. Ἱερὰ Σύνοδος συνῆλθεν εἰς ἀλλεπαλλήλους συνεδρίας κατὰ τὴν Ἑβδομάδα ταύτην, Δευτέραν, Τρίτην καὶ Πέμπτην, ἔν τινι τῶν ὁποίων προσεκλήθησαν καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες ἐν Ἀθήναις Ἀρχιερεῖς ὅπως παράσχωσι τὴν γνώμην αὐτῶν, ἰδίως ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος, ὡς τοῦτο ἐμφανίζεται σήμερον, μετὰ τὰς προσπαθείας τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας ὅπως ἀρθῶσι πάντες οἱ περιορισμοὶ τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπεφυλάχθη ὁριστικῶς ν' ἀποφασίσῃ. Ἔχουσα δὲ ὑπ' ὄψει τὸ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας θερμὸν καὶ εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Παιδείας, ἀπεφάσισεν ὅπως ἐκφράσῃ πρὸς αὐτὸν τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς, πολλῷ μᾶλλον ὅτι ὁ Ὑπουργὸς ἀνέλαβεν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐκ λειτουργῶν ὀπαδῶν ἀθεϊστικῶν καὶ ἀνατρεπτικῶν ἰδεῶν. Τοῦ ζητήματος τούτου ἐπιληφθεῖσα εἰδικῶς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἐκθέσεως τῆς ἐξ Ἀρχιερέων Ἐπιτροπῆς, ἥτις ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησίας», ἀπεφάσισεν ὅπως ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν λαὸν μακρὰν παραινετικὴν Ἐγκύκλιον δι' ἧς καταδικάζονται μὲν οἱ εἰσηγηταὶ τοιούτων ἀθεϊστικῶν καὶ ἀνατρεπτικῶν ἰδεῶν λειτουργοὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἄλλοι, συνιστᾶται δὲ εἰς τὸν λαὸν ἡ προφύλαξις ἀπ' αὐτῶν καὶ ἡ προάσπισις τῆς θρησκείας. Ἡ Ἐγκύκλιος αὕτη ἐκ τῆς «Ἐκκλησίας» θ' ἀναδημοσιευθῇ εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων. Ταὐτοχρόνως δὲ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐσκέφθη περὶ φωτισμοῦ τοῦ λαοῦ διὰ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου, σχετικὰς δὲ ἀποφάσεις αὐτῆς ἀνεκοίνωσε καὶ πρὸς τοὺς σεβ. Ἱεράρχας.

—Τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην ἐπεσκέφθη τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας ἐκ μέρους τῆς Δ. Ἱερᾶς Συνόδου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Μετὰ ἑξάμηνον εὐδοκιμωμάτην διακονίαν παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ διευθύνσει τῶν πατριαρχικῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησιαστικοῦ Φάρου» καὶ «Πανταίνου» ἐπέστρεψεν εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς ὁ κ. Μιχ. Γαλανός. Εἰς τὸν ἀποχωρήσαντα διακεκριμένον συνάδελφον ὑπὸ τοῦ Παναγ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἀπενεμήθη ὀφφίκιον τοῦ «Μεγάλου Ῥήτορος τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας» τιμῆς ἕνεκεν διὰ τὴν «μακρὰν καὶ καρποφόρον διά τε τῆς γραφίδος καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου διακονίαν αὐτοῦ ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ζήλου αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς διακονίας». Ἡ «Ἐκκλησία» συγχαίρει θερμῶς τῷ συναδέλφῳ διὰ τὴν τιμητικὴν ταύτην ἐπιβράβευσιν τῆς ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος μακροχρονίου καὶ καρποφόρου αὐτοῦ δράσεως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Ἐν τοῖς κόλποις τῆς ἐν Πολωνίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπειλεῖται ἀπό τινος ῥῆγμα μεταξὺ τῆς ῥωσικῆς μειοψηφίας καὶ τῆς οὐκραινικῆς πλειονότητος, τῆς μὲν δευτέρας ἀξιούσης ἐθνικὴν λατρείαν καὶ διοίκησιν, τῆς δὲ πρώτης, τῆς καὶ κυβερνώσης φερομένης ὡς ἐχούσης τάσεις ἐκρωσισμοῦ τῆς ἐκκλησίας. Ὡς εἰκόνα τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως τῶν πραγμάτων οἱ ὀρθόδοξοι οὐκραϊνοὶ φέρουσι τὴν πόλιν Krzemieniec, ἧς ὁ ὀρθόδοξος πληθυσμὸς ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων ἀποτελεῖται ἐξ οὐκραϊνῶν. Ἐν τῇ πόλει λοιπὸν ταύτῃ ἐν οὐδενὶ ναῷ ἀκούεται ἡ οὐκραϊνικὴ γλῶσσα, τὸ πνευματικὸν δικαστήριον ἀσχολεῖται μᾶλλον περὶ ὑποθέσεις ὑλικὰς ἢ πνευματικάς, τὰ κτήματα τῆς ἐκκλησίας ἐνοικιάζονται εἰς Ἰσραηλίτας καίτοι οἱ ὀρθόδοξοι προσφέρουσι τὰ αὐτὰ ἐνοίκια, κτλ.

Ἕνεκα τῆς ἀναπτυχθείσης ἐν ταῖς τάξεσι τῶν ὀρθοδόξων οὐκραινῶν δυσαρεσκείας ἱδρύθη ὑπ' αὐτῶν μία ὀργάνωσις κληθεῖσα «Ἐκκλησιαστικοῦ κομιτάτου» ἐπὶ ὑπερασπίσει τῶν συμφερόντων τῶν πιστῶν, τὸ ὁποῖον ἠξίωσε παρὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τὴν ἄδειαν τῆς συγκροτήσεως συνελεύσεως ἐξ ἀντιπροσώπων τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ πρὸς καθορισμὸν τῶν πνευματικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν τοῦ ὀρθοδόξου οὐκραινικοῦ ἐν Πολωνίᾳ λαοῦ καὶ ψήφισιν τῶν ληφθησομένων ἀποφάσεων, αἵτινες κατόπιν θὰ ὑπεβάλλοντο εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς.

Τούτων ὅμως ἀρνηθεισῶν τὴν ἄδειαν καὶ ἀπαγορευσασῶν εἰς τὸν ὀρθόδοξον πολωνικὸν κλῆρον νὰ μετάσχῃ τῶν συσκέψεων τῆς ἐνδεχομένης συνελεύσεως, ἡ ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε νὰ συγκαλέσῃ αὐτὴν ὑπὸ μορφὴν καθαρῶς λαϊκήν, ἐφ' ὅσον μάλιστα προηγήθη τὸ παράδειγμα τῆς ἐν Luck γενομένης τὸ 1921 συνελεύσεως, ὅπερ καὶ ἐπεκαλέσθησαν οἱ ὀργανωταί. Οὕτω συνεκλήθη ὄντως ἡ συνέλευσις κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰουνίου ἐ. ἔ. πάλιν ἐν Luck, ἔνθα πρὸ τριακοσίων ἐτῶν εἶχον συγκροτήσει συνέλευσιν οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Πολωνίας εἰς ἑδραίωσιν τῆς ὀρθοδοξίας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Τῆς συνελεύσεως μετέσχον ὑπὲρ τοὺς 800 ἀντιπρόσωποι, σχεδὸν πάντες ἀπεσταλμένοι ἐνοριῶν, παρεκτὸς δὲ αὐτῶν παρέστησαν ὡς μέλη τῆς συνελεύσεως περὶ τοὺς 80 ἀξιωματοῦχοι, οἷον γερουσιασταί, βουλευταί, ἀντιπρόσωποι ἱδρυμάτων καὶ ὀργανώσεων καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου.

Ἡ συνέλευσις, ἀφοῦ διεκήρυξε τὴν ὀρθόδοξον αὐτῆς πίστιν διὰ τῆς ἀπαγγελίας τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, προέβη εἰς συζητήσεις περὶ τῆςκ αταστάσεως τῆς πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τοῦ ὀρθοδόξου οὐκραϊνικοῦ τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ἑλληνορθοδόξου

Ἐκκλησίας, περὶ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον ὀργανώσεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, διεπιστώθη δὲ ὅτι μεγάλη ἀταξία ἐπρυτάνευεν ἐν τῇ θρησκευτικῇ ζωῇ τοῦ λαοῦ. Ὅθεν ἐξελέγη ἐπιτροπή, ἥτις ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν τῆς ὀρθοδόξου ἐν Πολωνίᾳ Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τὰ ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ψηφισθέντα. Εἶνε δὲ ταῦτα: ἡ διὰ τῆς οὐκραϊνικῆς γλώσσης ἐν τῇ λειτουργικῇ πράξει ἀντικατάστασις τῆς μέχρι τοῦ νῦν ἐν χρήσει ἀρχαίας Σλαβωνικῆς γλώσσης, ἀκαταλήπτου εἰς τοὺς οὐκραϊνούς· ἡ χρησιμοποίησις τῆς οὐκραϊνικῆς γλώσσης ἐν τοῖς πνευματικοῖς δικαστηρίοις καὶ ἡ ἀντικατάστασις τῶν ρώσσων μελῶν αὐτῶν δι' οὐκραινῶν· ἡ πλήρωσις τῶν κενῶν ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν· ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία διὰ τῆς οὐκραϊνικῆς γλώσσης ἔνθα πλησιάζει τὸ οὐκραϊνικὸν στοιχεῖον· ἐπ' ἴσης ἡ ἀντικατάστασις τῶν ρωσικῶν διδακτικῶν θρησκευτικῶν βιβλίων δι' οὐκραϊνικῶν καὶ ἐν οὐκραϊν. γλώσσῃ κήρυγμα· ὁ διορισμὸς καθηγητῶν τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων οὐκραϊνικῆς ἐθνικότητος· ἡ εὐρεῖα συμμετοχὴ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν λαϊκῶν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ σύγκλησις συνόδου τῆς ἐν Πολωνίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Εἰς ἀντίρροπον, τρόπον τινὰ τῆς συνελεύσεως ταύτης ὁ μητροπ. Πολωνίας συνεκάλεσε συνέλευσιν τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἐκκλησ. ἐπιτρόπων ἐν Ποτσϊάεφ, ἥτις ἀπεκήρυξε τὴν ἐν Luek γενομένην συνέλευσιν καὶ ἐψήφισεν ἀποφάσεις ἀντιθέτους πρὸς τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας. Οὕτω ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς σλαβωνικῆς γλώσσης ἐν τῇ λειτουργίᾳ, συνέστησε δίγλωσσον τὴν ἔκδοσιν τῶν λειτουργικῶν βιβλίων, καὶ ὥρισεν ὡς γλῶσσαν διδασκαλίας τὴν ρωσικὴν ἐν τῷ σεμιναρίῳ τοῦ Krzemieniec.

Ὁ διχασμὸς οὗτος ἔσχεν ἔτι θλιβερὰ ἐπακόλουθα. Ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τοῦ Luck, κατὰ τὰς πληροφορίας πολωνικῶν φύλλων, ἐπροπηλακίσθη ὁ μητροπολίτης, φαίνεται δὲ ὅτι ὑπάρχουσι τάσεις ἐπιδεινώσεως τῆς καταστάσεως μεταξὺ τῶν διισταμένων.

ΕΙΣΦΟΡΑΙ

Ὁ πρότερον μὲν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Κοινότητι Wheeling W. Va νῦν δ' ἐν τῇ Κοινότητι Fitchburg Mass. τῆς Ἀμερικῆς ἱερατεύων Ἀρχιμανδρίτης Χρ. Κοντογεῶργος, καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἔσχε τὴν εὐγενῆ καὶ φιλάνθρωπον πρωτοβουλίαν ἵνα θεραπεύσῃ μεγίστην ἀνάγκην τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης. Τῇ προτροπῇ αὐτοῦ ἡ Κοινότης Fitchburg Mass. προσέφερεν ἱκανὸν ποσὸν πρὸς ἀγορὰν μηχανήματος παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος διὰ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ὀρφανοτροφεῖον. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ συνεισέφερε καὶ ὁ ἐν Wheeling W. Va ὁμογενὴς κ. Βασίλειος Πετρόπουλος. Τὸ μηχάνημα, ὅπερ ἤδη ἐκομίσθη εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ὀρφανοτροφεῖον, εἶναι ἀξίας 250 δολλαρίων, δυνάμεως 13-15 ἵππων, κινεῖται δὲ δι' ὕδατος ἢ διὰ βενζίνης καὶ παρέχει φωτισμὸν διὰ 300 λαμπτῆρας, 100 μὲν τῶν ἑκατὸν κηρίων, τοὺς δὲ ὑπολοίπους τῶν 50 ἢ τῶν 25 κηρίων. Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ηὐχαρίστησε δεόντως τοὺς δωρητὰς τοῦ μηχανήματος πρὸς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον καὶ διεβ βασε πρὸς αὐτοὺς τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας.

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΙ

Τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς ἐν Στεφανίῳ Ἱερᾶς μονῆς ὁ (ἅγ. Δημήτριος) Διακηρύττει ὅτι ἐκτίθεται εἰς πλειοδοτικὴν ἐπαναληπτικὴν δημοπρασίαν τὴν δεκάτην ἕκτην (16) τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ἐν Χιλιομοδίῳ καὶ ἐνώπιον τοῦ Συμβολαιογράφου Κλειωνῶν Δημητρίου Μπαχταλιὰ ἡ τριετὴς ἐνοικίασις τῶν ἐν ταῖς κατωτέρω θέσεσι ἀγρῶν τῆς Μονῆς ὑπὸ τοὺς ὅρους τοὺς ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 83 ἐ. ἔ. διακηρύξει ἡμῶν, ὧν δύνανται οἱ βουλόμενοι νὰ λάβωσι γνῶσιν προσερχόμενοι ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Μονῆς ἢ καὶ εἰς τὸν τόπον τῶν δημοπρασιῶν κατὰ τὴν ὥραν τῆς Δημοπρασίας 1) Ἀγρὸν – Χερώματα—Νταλιάνη 2) Μπεζοῦλη—Τσαμπάση 3) Ἀγροὶ Λάκκα 3 λαχίδια ἀσπριὲς ἢ Λωταβάνης 4) Ἀγροὶ Ἄνω καὶ κάτω Ἁγίου Νικολάου καὶ Ἅγιον Νικόλαον Γραφάκια – Δρόμο Κρανυδὰ μὲ Καφαντάρη καὶ ρεῦμα—Κρανιδῶ δρόμο τριόρια μὲ Ἀν. Σπυρ. Μπαλύφα καὶ δρόμο Ἁγ. Ἀναργύρων. Ἐν Ἱερᾷ Μονῇ Στεφανίου τῇ 1 8)βρίου 1927.

Τὸ Ἡγ)λιον τῆς ἱερᾶς Μονῆς Πιθαριοῦ διακηρύττει ὅτι ἐκτίθενται εἰς πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν τετραετοῦς μισθώσεως τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἐρεσοῦ κείμενα κτήματα τῆς Μονῆς 1) Συχαμία 2) Μέγας κῆπος 3) Γέρου χειράφι καὶ 4) Βοσκότοπος «Μονοχειράδι» ἐν ᾧ θὰ δικαιοῦται νὰ βόσκῃ καὶ τὸ ποίμνιον τῆς Μονῆς. Ἡ δημοπρασία ἐνεργηθήσεται ἐν Ἐρεσῷ καὶ ἐν τῇ Ἀγορᾷ αὐτῆς συνήθης τόπῳ τῶν δημοπρασιῶν τὴν 23 τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 5 μ. μ. ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου Ἐρεσοῦ καὶ τοῦ Ἡγ)λίου συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς διακηρύξεως ἧς οἱ ἐνδιαφερόμενοι δύνανται νὰ λάβωσι γνῶσιν ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Μονῆς. Ἐν Μονῇ Πιθαρίου τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1927.

Τὸ Ἡγ)λιον τῆς ἐν Λέσβῳ Ἱερᾶς Σταυροπηγικῆς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος προκηρύττει ὅτι κατὰ τὴν 16ην Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. 1927, ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥρα 4 μ. μ. θέλει ἐνεργηθῇ ἐν Καλλονῇ καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐκεῖ συμ)γράφου, πλειοδοτικὴ δημοπρασία ἐκποιήσεως τριακοσίων ἀριθ. 300 ὀκάδων σησαμίου, συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς προκηρύξεως οἵτινες ὑπάρχουσι κατατεθειμένοι εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Μονῆς. Ἐν Ἱερᾷ Μονῇ Λειμῶνος τῇ 30 Σ)βρίου 1927.

Τὸ Ἡλ)λιον τῆς ἐν Λέσβῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος διακηρύττει ὅτι ἐκτίθεται εἰς τακτικὴν πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν μονοετοῦς μισθώσεως τὰ ἐν ταῖς ἀκολούθοις θέσεσιν κειμένων κτημάτων αὐτῆς. 1) Τοῦ ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἁγίας Παρασκευῆς κειμένου κτήματος τοῦ ἐπιλεγομένου «Ἐσωθύρι Κλωπαιδῆς» 2) τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ Καλλονῆς κειμένων κτημάτων καὶ ἐπιλεγομένων «Τσαϊλάκια καὶ Μετόχιον» καὶ 3) τοῦ ἐν τῇ περιφερείᾳ Φίλιας κτήματος καὶ ἐπιλεγομένου «Λεύκα». Ἡ δημοπρασία διεξαχθήσεται τὴν 16ην Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ἐν Καλλονῇ ἐνώπιον τοῦ Ἡγλίου καὶ τοῦ Συμβολαιογράφου Καλλονῆς. Οἱ σχετικοὶ ὅροι καὶ ὑποχρεώσεις εὑρίσκονται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Μονῆς καὶ δύνανται νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι. Ἐν τῇ Ἱ. Μ. Λειμῶνος τῇ 30 Σβρίου 1927.

Τὸ Ἡγ)λιον τῆς κατὰ τὴν Μητρόπολιν Κεφαλληνίας Δήμου Πυλαρέου ἱερᾶς Μονῆς Ὑπεραγ. Θεοτόκου Θεμάτων, διακηρύττει ὅτι ἐκτίθεται εἰς πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν ἑπταετοῦς ἐνοικιάσεως ἡ εἰς θέσιν Τιγάνια καὶ ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως Φισκάρδου εὑρισκόμενος ἀγρός, ἐνεργηθησομένην ἐν Φισκάρδῳ κατὰ τὴν 30 τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ἀπὸ τῆς 10 π. μ. ὥρας μεχρι τῆς 12 μεσημβρινῆς ὑπὸ τοὺς ὅρους τῆς διακηρύξεως τῆς τοιχοκολληθείσης ἐν Φικάρδῳ ἀντίγραφα δὲ τῆς ὁποίας εὑρίσκουσιν οἱ βουλόμενοι παρὰ τοῦ ἐκεῖσε Μετοχίῳ αὐτῆς».

Τύποις «Φοίνικος» ὁδὸς Σταδίου 38 —Ἀθῆναι